

Sporcularda Çift Kariyer Yetkinliği: Bireysel ve Durumsal Faktörlerin Rolü

Dual Career Competence in Athletes: The Role of Individual and Situational Factors

¹Duygu KARADAĞ

ORCID No: 0000-0002-6896-9307

²F. Hülya AŞÇI

ORCID No: 0000-0002-6650-6931

¹Haliç Üniversitesi, Beden Eğitimi
ve Spor Yüksekokulu, İstanbul²Fenerbahçe Üniversitesi, Spor
Bilimleri Fakültesi, İstanbul

Yazışma Adresi

Corresponding Address:

Dr Öğr Üyesi Duygu Karadağ

Haliç Üniversitesi Beden Eğitimi ve
Spor YüksekokuluE-posta: duygukaradag@halic.edu.tr

Geliş Tarihi (Received): 01.03.2022

Kabul Tarihi (Accepted): 20.03.2023

ÖZ

Araştırmanın amacı çift kariyer yetkinliğinin belirlenmesinde hedef yönelimi ile antrenör tarafından oluşturulan güdüsel iklimin rolünü başarı hedefi yaklaşımı ile araştırmak ve bu yetkinliklerin; cinsiyet ve spor deneyimine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir. Bu bağlamda araştırmaya, 194 kız ($\bar{X}$ yaş =15.09±1.53) ve 210 erkek ($\bar{X}$ yaş =15.46±1.44) olmak üzere 404 ($\bar{X}$ yaş =15.28±1.49) öğrenci-sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılara "Kişisel Bilgi Formu", "Sporcular için Çift Kariyer Yetkinliği Ölçeği", "Başarı Algısı Envanteri" ve "Antrenör Kaynaklı Destekleyici ve Kısıtlayıcı Güdüsel İklim Ölçeği" uygulanmıştır. Yapılan hiyerarşik regresyon analiz sonuçları, görev yöneliminin ve destekleyici güdüsel iklim algısının çift kariyer yetkinlik algılarının tümünü yordadığını göstermektedir ($p<0.05$). Ayrıca, analiz sonuçları ile ego yöneliminin, çift kariyer yetkinliğinin duygusal farkındalık ($\beta=-0.16$, $p<0.01$) ve sosyal zeka ve uyum boyutlarının ($\beta=-0.13$, $p<0.05$) negatif yordayıcısı olduğu ortaya konmuştur. Öte yandan, antrenör tarafından oluşturulan kısıtlayıcı güdüsel iklim algısının çift kariyer yetkinliklerinin belirleyicisi olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Bağımsız örneklemelerde t test analizi sonuçlarına göre çift kariyer yetkinliklerinden sadece duygusal farkındalık ($t_{(373)}= 3.43$; $p<0.05$) alt boyutunda cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. Sporcuların çift kariyer yetkinlik puanlarında spor deneyimine göre de istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Sonuç olarak, görev yöneliminin ve antrenörün yarattığı destekleyici güdüsel iklim algısının çift kariyer yetkinliklerini belirlemede rol oynadığı; sporcuların çift kariyer yetkinliklerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çift kariyer, Öğrenci-sporcu, Yetkinlik, Başarı hedefi, Güdüsel iklim

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the role of goal orientation and the motivational climate created by the coach in the determination of dual career competencies of athletes from Achievement Goal Approach perspective. The study was also examining sex and sport experiences differences in dual career competencies. A total of 404 ($M_{age}=15.28\pm1.49$) student-athletes including 194 girls ($M_{age}=15.09\pm1.53$), 210 boys ($M_{age}=15.46\pm1.44$) voluntarily participated in the study. "Personal Information Form", "Dual Career Competency Questionnaire", "Perception of Success Questionnaire", "Empowering and Disempowering Motivational Climate Questionnaires" were administered to participants. Hierarchical Regression Analysis indicated that task orientation and empowering motivational climate created by the coach predicted dual career competencies ($p<0.05$). In addition, ego orientation was negative predictor of emotional awareness ($\beta=-0.16$, $p<0.01$) and social intelligence and adaptation ($\beta=-0.13$, $p<0.05$) competencies. However, disempowering motivational climate was not predictor of dual career competencies ($p>0.05$). Independent t-test results revealed only significant sex differences in emotional awareness competency ($t_{(373)}=3.43$; $p<0.05$). No significant sport experiences differences were obtained in dual career competencies ($p>0.05$). It can be concluded that task orientation and supportive motivational climate created by the coach have a role in determining dual career competencies and dual career competency of the athletes differ with regard to sex.

Keywords: Dual career, Student-athlete, Competency, Achievement goal theory, Motivational climate

GİRİŞ

Günümüz dünyasında elit sporun yüksek bir profesyonellik düzeyine ulaşması ile birlikte seçkin düzeyde yarışmak, benzersiz beceriler ve deneyimler kazandırırken; öğrenci-sporcuların eğitim, aile, iş ve yaşamdaki diğer ilgi alanları olmak üzere birden fazla alanda (örn.; fiziksel, sosyal ve finansal) yatırım yapmalarını gerektiren bir süreç haline gelmiştir. Bu bağlamda özellikle 19 Aralık 2011 tarihinde kabul edilen Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Eğitimi ve Öğretimi Bildirgesi ile birlikte, toplumdaki her bireyin ve her kesimin insan haklarını ve temel özgürlüklerini geliştirmek için eğitim-öğretim yoluyla çaba gösterilmesi zorunluluğu, özellikle spor yoluyla topluma hizmet etmiş ve fayda sağlamış bireyler olarak sporculara yaşam boyu öğrenme vizyonu ile yaklaşılması gerekliliğini ortaya koymuştur (BM İnsan Hakları Eğitimi ve Öğretimi Bildirgesi, 2011). Bu gereklilik doğrultusunda egzersiz ve spor psikolojisi alanyazınında, sporcuların atletik kariyerlerinin yanı sıra eğitim hayatlarını devam ettirmeyi, böylece mesleki hayatta istihdam edilebilirliklerini ve spordan emeklilik ile hayata uyumlarını kolaylaştırmayı amaçlayan bir süreç olarak tanımlanan çift kariyer kavramı ele alınmaya başlanmıştır. Çift kariyer sporculara hem aktif spor yaşamları sırasında hem de spordan emekli olduktan sonra; sosyal (sosyal destek sistemleri), sağlık (daha dengeli yaşam tarzı), gelişimsel (çoklu kimliklerin geliştirilmesi) ve mali (gelecekteki istihdam beklentilerinin artması) olmak üzere bir dizi avantaj sağlamaktadır (Avrupa Komisyonu, 2012; Reints, 2011; Stambulova, 2010). Bununla birlikte çift kariyer ile ilgili araştırma bulguları, öğrenci-sporcuların sıklıkla stres (Cosh ve Tully, 2015), aşırı yüklenme ve erken spor veya okulu bırakma (Aquilina, 2013), sosyal rolleri yönetmek için hem zaman hem de enerji harcamalarından kaynaklı yorgunluk ve rol çatışması (De Brandt, 2017; López de Subijana ve diğ., 2015) gibi olumsuz deneyimler yaşadıklarını da ortaya koymaktadır.

Sporcuların çift kariyere özgü bu çok düzeyli talepleri karşılamaları için sahip olmaları gereken beceriler ise alan yazında çift kariyer yetkinliği olarak ifade edilmektedir (De Brandt ve diğ., 2018). Araştırmalar çift kariyere özgü yetkinlikleri (a) çift kariyer yönetimi (spor ve eğitimin içerdiği gereksinimleri dengeleme ve bunlara bağlı kalma yeteneği); (b) kariyer planlama (çift kariyer için planlama alışkanlıkları ve bu süreçte oluşabilecek beklenmedik durumlar için esneklik); (c) duygusal farkındalık (çift kariyerlerinin sıkıntılarını, gelişimsel baskılarını ve duygularını etkili bir şekilde kontrol etme ve başa çıkma yetkinliği) ve (d) sosyal zeka ve uyum (kolaylaştırıcı bir çift kariyer ortamı oluşturmak ya da korumak için gerekli olan yetenekleri) olmak üzere dört temel boyutta ele almaktadır (De Brandt ve diğ., 2017). Araştırmalar aynı zamanda optimal çift kariyer dengesinin önemli belirleyicisi olduğu ifade edilen yetkinlikleri etkileyen; bireysel (iç) ve durumsal (dış) faktörler olduğunu ortaya koymaktadır (Alfermann ve Stambulova, 2007; Baron-Thiene ve Alfermann, 2015; Stambulova, 2010). Çift kariyeri etkileyen bireysel faktörler sporcuya özgü olup, kariyer hedefleri, kimlik ve roller, karakter, öz yeterlik ve motivasyon gibi yapılarla ilişkilendirilirken; durumsal faktörler sporcuların sosyal çevresine özgü olup; aile, akran, antrenör, okul, kulüp, ulusal olimpiyat komiteleri ve federasyonlar tarafından verilen destekler ve sunulan fırsatlar olarak nitelendirilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2012; López de Subijana ve diğ., 2015).

Bu bilgiler ekseninde, egzersiz ve spor psikolojisi alan yazınında çift kariyer yetkinliğini etkileyen bireysel ve durumsal faktörleri aynı anda, başarı hedefi kuramı ile bütünsel spor kariyeri modeline dayandırılarak ele alan araştırmalara rastlanılmaması bu çalışmaya yön vermiştir. Bu amaçla başarı hedefi yönelimi bu çalışmanın bireysel; güdüsel iklim ise bu çalışmanın durumsal faktör değişkeni olarak belirlenmiştir. Belirlenen bireysel faktörlerden hedef yönelimi, başarı davranışının bireysel belirleyicisi olan; iş birliği, sıkı çalışma, beceri gelişimi ile karakterize edilen görev yönelimi ve üstün yeteneği kanıtlama, mağlup etme ile karakterize edilen ego yönelimi olmak üzere iki farklı başarı hedefini ifade etmektedir (Duda, 1992). Alan yazında yer alan araştırmalar başarı hedeflerinin, sporcuların başarı ortamlarındaki kaygı düzeyleri, stres yönetimi, görevden çekilme ya da sıkı çalışma eğilimleri ile motivasyon, iş birliğine yatkınlık, zihinsel dayanıklılık ve görevden alınan haz ve zorluklar karşısındaki yeterlik düzeyleri arasında bir ilişki

olduğunu ortaya koymaktadır (Cumming ve diğ., 2008; Jackson ve Roberts, 1992; Moran, 2004; Boardley ve Kavussanu, 2010; Jarvis, 2006; Morris ve Kavussanu, 2008; Toros, 2002). Bu araştırmaların yanı sıra Başarı Hedefi Kuramı'na göre hedef yöneliminin spor kariyerinin gelişimini etkilediği; akademik ya da spor kariyerinin niteliğinin de önemli bir belirleyicisi olduğuna dair araştırma bulguları da mevcuttur (Adie ve diğ., 2010; Le Bars ve diğ., 2009). Bu bulgulardan yola çıkarak, başarının öğrenci-sporcular için nasıl değerlendirildiğinin, çift kariyerin zorlu taleplerine yanıt vermede önemli bir belirleyici olabileceği düşünülmüştür. Çift kariyer yetkinlikleri ile ilgili yapılan araştırmalar bireysel faktörlerin yanı sıra öğrenci-sporcuların yakın çevresini oluşturan mikro çevrenin (aile, akran, antrenör ve öğretmenlere) ve bu çevreden özellikle antrenörlerin güdüleme tarzlarının da çift kariyerin niteliğini belirleyici bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Harwood ve Knight, 2015; Papaioannou ve diğ., 2008; Poux ve Fry, 2015; Ronkainen ve diğ., 2019). Bu doğrultuda araştırmaya dahil edilen durumsal faktör antrenör tarafından yaratılan, sporcuların beceri geliştirme ile değerlendirme ortamlarını içeren ve sporcu tarafından bunların nasıl algılandığını ifade eden güdüsel iklimdir (Ames, 1992). Alanyazında güdüsel iklim farklı şekillerde kavramsallaştırılmıştır. En güncel yaklaşımla Duda (2013), başarı hedefi kuramı (Nicholls, 1984) ve hür irade kuramını (Deci ve Ryan, 2000) bütünleştirerek ortaya koyduğu kavramsallaştırmasında güdüsel iklimin çok boyutlu ve destekleyici veya kısıtlayıcı olabileceğini öne sürmektedir. Bu yaklaşıma göre, antrenörden algılanan destekleyici bir güdüsel iklim, görev yönelimli, özerk ve sosyal olarak desteklenen özellikler ile karakterize edilirken; kısıtlayıcı bir iklim ise, ego iklimi ve kontrol yapıları ile açıklanmıştır (Duda, 2013). Bu bağlamda alanyazındaki araştırmalar dikkate alındığında, antrenörden algılanan destekleyici ya da kısıtlayıcı davranışların çift kariyerin niteliği ile ilişkili bulunduğu çalışmalara rağmen hem çift kariyer yetkinlikleri ile hem de güdüsel iklimin hiyerarşik ve çok boyutlu yapısını ifade eden model çerçevesinde ele alındığı çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu bilgiler ışığında antrenörden kaynaklanan destekleyici ve kısıtlayıcı güdüsel iklimin; öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinlik algıları üzerindeki etkisinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu bağlamda alanyazın incelendiğinde sürdürülebilir bir çift kariyer için gerekli olan yetkinlikler ile başarının sporcu tarafından nasıl değerlendirildiğinin arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanılmaması, ayrıca antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklim ve çift kariyer yetkinlikleri ile ilgili sınırlı araştırma olması, var olan araştırmaların ise güdüsel iklimin hiyerarşik ve çok boyutlu yapısını ifade eden Destekleyici ve Kısıtlayıcı Güdüsel İklim Modeli (Duda ve diğ., 2013) ekseninde ele alınmamış olması bu çalışmaya yön vermiştir. Bu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı adolesan sporcularda çift kariyer yetkinliğinin belirlenmesinde, bireysel faktörlerden hedef yönelimi ile durumsal faktörlerden antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklim algısının rolünün ortaya koymaktır. Bu çalışma, farklı başarı hedefleri ile antrenör tarafından yaratılan farklı güdüsel iklimlerin öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerini belirlemedeki rolünü araştırmanın dışında, çift kariyerin kendine özgü zorluk ve taleplerini karşılamak için sahip olunan yetkinliklerin; cinsiyet ve spor deneyimi gibi demografik özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığını araştırmayı da amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Katılımcılar: Araştırmanın örnekleme olasılıksız örneklem yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışmaya 13-18 yaş arası en az 2 yıl spor deneyimine sahip, 194 kız ($\bar{X}$ yaş =15.09±1.53) ve 210 erkek ($\bar{X}$ yaş =15.46±1.44) olmak üzere 404 ($\bar{X}$ yaş =15.28±1.49) sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Beş bireysel (yüzme, cimnastik, tenis, karate, judo) ve beş takım sporu (voleybol, basketbol, futbol, sutopu, hentbol) olmak üzere, 10 farklı branştan ulusal ve uluslararası düzeyde mücadele eden sporcuların; spor deneyimi ortalaması 7.04±1.86 yıldır. Katılımcıların %44,1'i milli sporcu olup; %13,4'ü ortaöğretim düzeyinde; %80,1'i lise düzeyinde; %6,5'i üniversite düzeyinde eğitim görmektedir.

Veri Toplama Araçları:

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ne kadar süredir bu spor ile uğraştıkları ve haftalık antrenman sayılarını içeren sorulardan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Sporcular için Çift Kariyer Yetkinliği Ölçeği: De Brandt ve diğerleri (2018) tarafından, sporcuların spor ve eğitim kariyerlerini başarılı bir şekilde birleştirebilmesi için gereken yetkinliklerini değerlendirmek amacıyla geliştirilen “Sporcular için Çift Kariyer Yetkinliği Ölçeği” 29 maddeden oluşan bir ölçektir. Türkçe uyarlama çalışması Karadağ ve Aşçı (2021) tarafından yapılan ölçeğin, maddeleri aynı olan ve sporcuların çift kariyer yetkinliğine sahip olma algıları ile çift kariyer yetkinliklerinin onlar için ne kadar önemli olduğunun 5’li likert tipinde değerlendirildiği iki formu bulunmaktadır. Ölçek çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, duygusal farkındalık, sosyal zekâ ve uyum olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırma için sporcuların çift kariyer yetkinliklerine ilişkin sahip olma algılarının değerlendirildiği form kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları 0.84 (çift kariyer yönetimi) ile 0.89 (duygusal farkındalık) arasında değişmektedir.

Başarı Algısı Envanteri-Çocuk Versiyonu: Roberts ve diğerleri (1998) tarafından geliştirilen 5’li likert tipi olan ölçek, 6’sı görev, 6’sı ego yönelimi olmak üzere 12 madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. Başarı Algısı Envanterinin Çocuk Versiyonu’nun, Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması, Kazak Çetinkalp (2006) tarafından yaşları 11-15 yaş arasındaki sporcular üzerinde yapılmıştır. Alanyazında envanterin 12-18 yaş örneklem grubu üzerinde kullanıldığı ulusal ve uluslararası araştırmalar mevcuttur (Ak, 2020; Karaç, 2017; Liukkonen ve Leskinen, 1999; Sage ve diğ., 2006). Envanter, bu araştırmalar temel alınarak ve araştırmanın örneklemini oluşturan 13-18 yaş grubu üzerinde Doğrulamalı Faktör Analizi ile geçerliği sınanarak kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini elde edilen uyum indeks değerleri kabul edilebilir sınırlar içerisinde olup [$\chi^2/sd = 1,47$, $p < 0,01$; CFI = 0,94; IFI = 0,91; NFI = 0,92; SRMR = 0,04; RMSEA = 0,05]; ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach alfa iç tutarlık kat sayıları ego yönelimi alt boyutu için 0.76, görev yönelimi alt boyutu için 0.82 olarak hesaplanmıştır.

Antrenör Kaynaklı Destekleyici ve Kısıtlayıcı Gündüsel İklim Ölçeği: Appleton ve diğerleri (2016) tarafından geliştirilen ölçek, 17 destekleyici ve 17 kısıtlayıcı iklim olmak üzere toplam 34 maddedir. 5’li likert tipi değerlendirmeye sahip ölçek; görev iklimi, ego iklimi, özerklik desteği, sosyal destek ve kontrol olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Destekleyici iklim; görev iklimi, sosyal destek ve özerklik desteği, kısıtlayıcı iklim ise; ego iklimi ve kontrol alt boyutlarından oluşmaktadır (Appleton ve diğ., 2016). Ölçeğin takım sporlarında Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Gözmen-Elmas ve diğerleri (2018); bireysel sporlarda ise Karadağ ve Aşçı (2020) tarafından test edilmiştir. Antrenör Kaynaklı Destekleyici ve Kısıtlayıcı Gündüsel İklim Ölçeği’nin hem takım sporları hem de bireysel sporlar versiyonu 17 destekleyici ve 16 kısıtlayıcı iklim olmak üzere 33 maddeden oluşmaktadır (Gözden-Elmas ve diğ., 2018; Karadağ ve Aşçı, 2020). Bu araştırma için ölçeğin destekleyici ve kısıtlayıcı gündüsel iklim olmak üzere iki faktörlü yapısı kullanılmıştır. Ayrıca bu araştırma kapsamında ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları destekleyici gündüsel iklim alt boyutu için 0.89, kısıtlayıcı gündüsel iklim alt boyutu için 0.91 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması: İstanbul ilinde yer alan örneklem grubu için bağlı bulundukları kulüplerden izin alınarak araştırmanın verileri toplanmıştır. Verilerin toplanmasında 56 katılımcıya anketler elden dağıtılarak, kâğıt-kalem tekniğiyle; 348 katılımcıya ise Google Formlar ile oluşturulan çevrimiçi anket aracılığıyla uygulanmıştır. Veli onam formu çevrimiçi ankete dahil edilmiştir. Veriler bilgilendirme ve onam formları aracılığıyla gönüllülük ilkesine uyularak toplanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünden Etik kurul onayı (13.05.2019-130) alınmıştır. Ayrıca çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi: Verilerin analizinde betimsel istatistik, bağımsız örneklerde t-test ve çoklu hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız örneklerde t-test; sporcuların cinsiyet ve spor deneyimi gibi demografik değişkenlere göre çift kariyer yetkinlikleri arasındaki farkı test etmek için; çoklu hiyerarşik regresyon analizi ise, çift kariyer yetkinliğinin belirlenmesinde, hedef yönelimi ve antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklimin rolünün olup olmadığını test etmek amacı ile kullanılmıştır.

Verilerin analizine geçilmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı; aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları, çoklu ve varyans-kovaryans matrislerinin homojenlik varsayımlarını karşılanıp karşılanmadığı gibi betimsel istatistikler üzerinden incelenmiştir. Bu bağlamda yapılan analizler sonucunda bağımlı değişkenlere ait çarpıklık katsayısı -0.52 ile -1.26 aralığında; basıklık katsayısı -0.37 ile 1.37 aralığında olduğu görülmüştür. Ortalama değerler, mod ve medyan değerleri incelendiğinde ise, çalışmada ele alınan tüm bağımlı değişkenler için birbirine yakın olduğu ortaya konmuştur.

Bağımlı değişkenlerin doğrusal olup olmadığı saçılım grafikleri aracılığı ile incelenmiş ve doğrusallık varsayımının karşılandığı görülmüştür. Çoklu bağlantılık varsayımı için ise Pearson Korelasyon katsayısı incelenmiş ve değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının çoklu bağlantılılık göstergesi olan 0.80 seviyesinden düşük olduğu gözlenmiştir (Field, 2018). Yordayıcı değişkenler arasındaki Çoklu Bağlantılık için ayrıca regresyon analizi kapsamında Varyans Enflasyon Faktörü (VIF) ve Tolerans (TOL) değerleri de incelenmiş ve değişkenlere ait TOL değeri 0.64-1.00 aralığında, VIF değeri ise 1.00-1.55 aralığında tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmadaki değişkenler arasındaki otokorelasyon durumunu gösteren Durbin Watson istatistik değerleri 1.65-1.99 aralığında bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda temel regresyon analizi varsayımlarının karşılandığı tespit edilmiştir. Çoklu hiyerarşik regresyon analizinde bağımlı değişken olan çift kariyer yetkinliğine ait her alt boyut, bağımsız değişken olan cinsiyet ve spor deneyimi kontrol değişkeni olarak modelin birinci adımında; hedef yönelimi alt boyutları modelin ikinci adımında; antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklim algısı alt boyutları ise üçüncü adımda modele dahil edilmiştir. Cinsiyet ve spor deneyimi değişkenleri kategorik değişken oldukları için analizlere alınmadan önce yapay (dummy) bir değişken olarak cinsiyet; 0 (kız) ve 1 (erkek); spor deneyimi; 0 (2-6 yıl), 1 (7 ve üzeri) olarak kodlanmıştır. Spor deneyimi değişkeni sınıflandırılırken, verilerin frekans tablosundan elde edilen medyan değeri 6 yıl olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Adolesan sporcularda çift kariyer yetkinliklerinin cinsiyet ve spor deneyimi değişkenlerine göre karşılaştırılmasından elde edilen bağımsız örneklerde t test analizi sonuçlarına göre (Tablo 1); kız ve erkek sporcuların; çift kariyer yönetimi, kariyer planlama ile sosyal zeka ve uyum alt boyutları puanlarında anlamlı bir fark yok iken; duygusal farkındalık ($t_{(373)}= 3.43$; $p<0.05$) alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkek sporcuların ($\bar{X}=4.12 \pm 0.56$) duygusal farkındalık alt boyutu puan ortalamaları, kız sporcuların ($\bar{X}=3.91 \pm 0.68$) puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Öte yandan elde edilen bulgular ile sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, duygusal farkındalık ile sosyal zekâ ve uyum yetkinlik puanlarında spor deneyimine göre anlamlı bir fark olmadığı da ortaya konmuştur ($p> 0.05$).

Tablo 1

Adölesan Sporcuların Çift Kariyer Yetkinliklerinin Cinsiyete ve Spor Deneyimine Göre Karşılaştırılması

Sporcular için Çift Kariyer Yetkinliği Ölçeği Alt Boyutları	Cinsiyet				Spor Deneyimi			
	Kız n=194	Erkek n=210	t	p	2-6 yıl n=204	7 Yıl ve üzeri n=200	t	p
Çift Kariyer Yönetimi	4.17 ± 0.56	4.15 ± 0.50	-0.28	0.78	4.17 ± 0.49	4.14 ± 0.56	0.52	0.60
Kariyer Planlama	3.95 ± 0.62	4.00 ± 0.62	0.80	0.42	3.98 ± 0.62	3.98 ± 0.62	0.11	0.90
Duygusal Farkındalık	3.91 ± 0.68	4.12 ± 0.56	3.44	0.00**	4.06 ± 0.63	3.99 ± 0.62	1.10	0.26
Sosyal Zekâ ve Uyum	4.22 ± 0.52	4.19 ± 0.54	-0.56	0.57	4.21 ± 0.50	4.19 ± 0.56	0.36	0.71

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 2

Adölesan Sporcuların Hedef Yönelimlerinin ve Antrenörleri Tarafından Yaratılan Güdüsel İklimin Çift Kariyer Yönetimi Alt boyutunu Yordamadaki Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

	B	Std. Hata	β	t	p	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	F (df)
Model 1	4.184	0.46							
Cinsiyet			-0.01	-0.29	0.78	0.03	0.00	-0.00	0.18 (2,403)
Spor Deneyimi			-0.03	-0.52	0.60				
Model 2	2.454	.231							
Cinsiyet			0.05	0.95	0.35				
Spor Deneyimi			-0.04	-0.91	0.37	0.37	0.13	0.12	15.30** (4,403)
Görev Yönelimi			0.40	7.48	0.00				
Ego Yönelimi			-0.08	-1.55	0.12				
Model 3	1.718	.276							
Cinsiyet			0.03	0.67	0.51				
Spor Deneyimi			-0.02	-0.41	0.68				
Görev Yönelimi			0.29	5.03	0.00	0.43	0.19	0.17	15.16** (6,403)
Ego Yönelimi			-0.07	-1.38	0.17				
Destekleyici İklim			0.27	5.08	0.00				
Kısıtlayıcı İklim			0.07	1.31	0.19				

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 2’de sunulan ve adölesan sporcuların hedef yönelimi ve antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklim algısının sporcuların çift kariyer yönetimi alt boyutunu yordamadaki rolünü incelemek amacıyla yapılan analiz sonuçları ile modele

birinci adımda kontrol değişkeni olarak dahil edilen cinsiyet ve spor deneyiminin özgün katkısının model içerisinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($R=0.03$; $R^2=0.00$; Düzeltilmiş $R^2=-0.00$; $F_{(2,403)}=0.18$, $p>0.05$). Modele ikinci adımda dahil edilen hedef yöneliminin özgün katkısı model içerisinde anlamlıdır ve çift kariyer yönetiminin açıklanmasına katkısı %12'dir ($R=0.37$; $R^2=0.13$; Düzeltilmiş $R^2=0.12$; $F_{(4,403)}=15.30$, $p<0.01$). Modele üçüncü adımda dahil edilen antrenörün yarattığı iklim algısının özgün katkısı model içerisinde anlamlıdır ve çift kariyer yönetimi alt boyutunun açıklanmasına katkısı %5'dir. Cinsiyet, spor deneyimi, hedef yönelimi ile birlikte antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklim, çift kariyer yönetiminin %17'sini açıklamaktadır ($R=0.43$; $R^2=0.19$; Düzeltilmiş $R^2=0.17$; $F_{(6,403)}=15.16$, $p<0.01$). Yapılan hiyerarşik çoklu regresyon analizi sonuçlarında, görev yönelimi ($\beta=0.40$, $p<0.01$) ve destekleyici güdüsel iklim ($\beta=0.27$, $p<0.01$) alt boyutları ile çift kariyer yönetimi alt boyutunun pozitif yönde ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Tablo 3

Adölesan Sporcuların Hedef Yönelimlerinin ve Antrenörleri Tarafından Yaratılan Güdüsel İklimin Kariyer Planlama Alt boyutunu Yordamadaki Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

	B	Std. Hata	β	t	p	R	R^2	Düzeltilmiş R^2	F (df)
Model 1	3.961	0.55							
Cinsiyet			0.04	0.80	0.42	0.04	0.00	-0.00	0.33 (2,403)
Spor Deneyimi			-0.01	-0.11	0.91				
Model 2	2.691	.284							
Cinsiyet			0.08	1.52	0.13				
Spor Deneyimi			-0.02	-0.31	0.76	0.23	0.05	0.04	5.41** (4,403)
Görev Yönelimi			0.24	4.25	0.00				
Ego Yönelimi			-0.03	-.49	0.63				
Model 3	1.983	.346							
Cinsiyet			0.06	1.20	0.23				
Spor Deneyimi			-0.01	-0.12	0.90				
Görev Yönelimi			0.16	2.62	0.01	0.29	0.08	0.07	5.85** (6,403)
Ego Yönelimi			-0.03	-0.60	0.56				
Destekleyici İklim			0.20	3.55	0.00				
Kısıtlayıcı İklim			0.10	1.75	0.81				

* $p<.05$, ** $p<.01$

Adölesan sporcuların hedef yönelimleri ve antrenörler tarafından yaratılan güdüsel iklim algısının kariyer planlama alt boyutunu belirlemedeki rolüne ilişkin elde edilen bulgular (Tablo 3), modele birinci adımda kontrol değişkeni olarak dahil edilen cinsiyet ve spor deneyiminin özgün katkısının model içerisinde anlamlı olmadığını ortaya koymuştur ($R=0.04$; $R^2=0.00$; Düzeltilmiş $R^2=0.00$; $F_{(2,403)}=0.33$, $p>0.05$). Modele ikinci adımda dahil edilen hedef yöneliminin özgün katkısı model içerisinde anlamlıdır ve kariyer planlama alt boyutunun açıklanmasına katkısı %4'tür ($R=0.23$; $R^2=0.05$; Düzeltilmiş $R^2=0.04$; $F_{(4,403)}=5.41$, $p<0.01$). Modele üçüncü adımda dahil edilen antrenörün yarattığı iklim algısının özgün katkısı model içerisinde anlamlıdır ve kariyer planlama alt boyutunun açıklanmasına katkısı %3'tür. Cinsiyet, spor deneyimi, hedef yönelimi ile birlikte antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklim alt boyutları, kariyer planlamanın %7'sini açıklamaktadır ($R=0.29$; $R^2=0.08$; Düzeltilmiş $R^2=0.07$; $F_{(6,403)}=5.85$, $p<0.01$). Yapılan hiyerarşik

çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre görev yönelimi ($\beta=0.24$, $p<0.01$) ve destekleyici güdüsel iklim ($\beta=0.20$, $p<0.01$) alt boyutları ile kariyer planlama alt boyutu arasında pozitif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4

Adölesan Sporcuların Hedef Yönelimlerinin ve Antrenörleri Tarafından Yaratılan Güdüsel İklimin Duygusal Farkındalık Alt boyutunu Yordamadaki Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

	B	Std. Hata	β	t	P	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	F (df)
Model 1	3.948	0.54							
Cinsiyet			0.17	3.46	0.00	0.18	0.03	0.03	6.60* _(2,403)
Spor Deneyimi			-0.05	-1.09	0.28				
Model 2	2.408	.276							
Cinsiyet			0.22	4.63	0.00				
Spor Deneyimi			-0.07	-1.46	0.15	0.35	0.12	0.11	13.83** _(4,403)
Görev Yönelimi			0.34	6.39	0.00				
Ego Yönelimi			-0.16	-2.94	0.00				
Model 3	1.648	.330							
Cinsiyet			0.22	4.64	0.00				
Spor Deneyimi			-0.03	-0.68	0.50				
Görev Yönelimi			0.22	3.91	0.00	0.43	0.18	0.17	14.72** _(6,403)
Ego Yönelimi			-0.13	-2.39	0.02				
Destekleyici İklim			0.27	5.00	0.00				
Kısıtlayıcı İklim			0.01	-0.15	0.88				

* $p<.05$, ** $p<.01$

Adölesan sporcuların hedef yönelimleri ile antrenörleri tarafından yaratılan güdüsel iklim algısının duygusal farkındalık alt boyutunu belirlemedeki rolüne ilişkin analiz sonuçları (Tablo 4), modele birinci adımda kontrol değişkeni olarak dahil edilen cinsiyet ve spor deneyiminin özgün katkısının model içerisinde anlamlı olduğunu ve duygusal farkındalık alt boyutunun açıklanmasına katkısının %3 olduğunu ortaya koymuştur ($R=0.18$; $R^2=0.03$; Düzeltilmiş $R^2=0.03$; $F_{(2,403)}=6.60$, $p>0.01$). Modele ikinci adımda dahil edilen hedef yöneliminin özgün katkısı model içerisinde anlamlıdır ve cinsiyet, spor deneyimi ile birlikte duygusal farkındalık alt boyutunun % 11'ini açıklamaktadır ($R=0.35$; $R^2=0.12$; Düzeltilmiş $R^2=0.11$; $F_{(4,403)}=13.83$, $p<0.01$). Modele üçüncü adımda dahil edilen antrenörün yarattığı iklimin özgün katkısı model içerisinde anlamlıdır ve duygusal farkındalığın açıklanmasına katkısı %6'dır. Bu dört değişken ile birlikte duygusal farkındalık alt boyutuna ilişkin açıklanan toplam varyans %17'dir ($R=0.43$; $R^2=0.18$; Düzeltilmiş $R^2=0.17$; $F_{(6,403)}=14.72$, $p<0.01$). Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda, duygusal farkındalık alt boyutunun görev yönelimi ($\beta=0.34$, $p<0.01$) ve destekleyici iklim ($\beta=0.27$, $p<0.01$) algısı ile ilişkisinin pozitif, ego yönelimi ($\beta=-0.16$, $p<0.01$) ile ise negatif olduğu bulunmuştur.

Sosyal zeka ve uyum alt boyutu ile ilgili yapılan regresyon analiz sonuçlarına göre (Tablo 5), cinsiyet ve spor deneyimi anlamlı belirleyici değildir ($R=0.03$; $R^2=0.00$; Düzeltilmiş $R^2=-0.00$; $F_{(2,403)}=0.23$, $p>0.01$). Hedef yönelimlerinin ise, sosyal zeka ve uyumun belirleyici olduğu ve sosyal zeka ve uyum alt boyutunun %12'sini açıkladığı bulunmuştur ($R=0.36$; $R^2=0.13$; Düzeltilmiş $R^2=0.12$; $F_{(4,403)}=14.76$, $p<0.01$). Üçüncü adımda modele dahil edilen antrenörün yarattığı iklim algısının ise anlamlı belirleyici olduğu ve cinsiyet, spor deneyimi, hedef yönelimi ile birlikte sosyal zeka ve uyumun

%18'sini açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır ($R=0.44$; $R^2=0.19$; Düzeltilmiş $R^2=0.18$; $F_{(6,403)}=15.91$, $p<0.01$). Görev yönelimi ($\beta=0.40$, $p<0.01$) ve destekleyici güdüsel iklim ($\beta=0.30$, $p<0.01$) alt boyutları ile sosyal zekâ ve uyum alt boyutu arasında pozitif ilişki bulunurken, ego yönelimi ($\beta=-0.13$, $p<0.05$) alt boyutunun sosyal zeka ve uyum alt boyutu ile negatif ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5

Adölesan Sporcuların Hedef Yönelimlerinin ve Antrenörleri Tarafından Yaratılan Güdüsel İklimin Sosyal Zeka ve Uyum Alt boyutunu Yordamadaki Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

	B	Std. Hata	β	t	p	R	R^2	Düzeltilmiş R^2	F (df)
Model 1	4.232	0.47							
Cinsiyet			-0.03	-0.56	0.57	0.03	0.00	-0.00	0.23 _(2,403)
Spor Deneyimi			-0.02	-0.37	0.71				
Model 2	2.569	.233							
Cinsiyet			0.03	0.66	0.51				
Spor Deneyimi			-0.04	-0.75	0.45	0.36	0.13	0.12	14.76** _(4,403)
Görev Yönelimi			0.40	7.54	0.00				
Ego Yönelimi			-0.13	-2.36	0.02				
Model 3	1.796	.277							
Cinsiyet			0.20	0.43	0.67				
Spor Deneyimi			-0.01	-0.10	0.92				
Görev Yönelimi			0.28	4.90	0.00	0.44	0.19	0.18	15.91** _(6,403)
Ego Yönelimi			-0.11	-2.04	0.04				
Destekleyici İklim			0.30	5.54	0.00				
Kısıtlayıcı İklim			0.05	0.90	0.37				

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

TARTIŞMA

Araştırmanın amacı adölesan sporcularda çift kariyer yetkinliklerinin, cinsiyet ve spor deneyimi gibi demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile hedef yönelimi ve antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklimin çift kariyer yetkinliklerini belirlemedeki rolünü araştırmaktır.

Araştırmanın birincil amacı kapsamında, sporcuların çift kariyer yetkinliklerinin cinsiyet ve spor deneyimi gibi demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve çift kariyer yetkinliklerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular kız ve erkek sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, sosyal zeka ve uyum yetkinlik algıları puanlarında farklılık olmadığı; sporcuların duygusal farkındalık yetkinlik algılarına dair puan ortalamalarında ise farklılık olduğu bulunmuştur. Bulgular, erkek sporcuların çift kariyer sürecine özgü zorluk, baskı ile bu süreçte yaşanan duyguları kontrol etme ve başa çıkma yeteneği olarak nitelendirilen duygusal farkındalık yetkinlik puanlarının; kız sporcuların puan ortalamalarından daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu; çift kariyer sırasında kız sporcuların erkek akranlarına kıyasla; algıladıkları yüksek stres seviyesi, daha düşük özgüven (Heller, 2008; Tekavc ve diğ., 2015), stres altındaki düşük performans ile çift kariyer sürecinin doğasında bulunan baskı ve talepleri yönetmek için daha az problem odaklı başa çıkma stratejileri kullandıklarına (Mouratidis ve Michou, 2011)

dair farklı araştırma bulguları ile desteklenebilir. Erkek sporcuların duygusal farkındalık puanlarının kız akranlarından yüksek olması De Brandt ve diğerlerinin (2017), Belçikalı öğrenci-sporcular ile gerçekleştirdikleri ve kadın sporcuların duygusal farkındalık ile ilgili yeterlikleri geliştirmeye erkek sporculara göre daha fazla ihtiyaç duyduğunu ortaya koydukları araştırma bulguları ile benzeşmektedir. Benzer şekilde Perez-Rivases ve diğerleri (2020) İspanyol kadın öğrenci-sporcular üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmalarında duygusal farkındalık yetkinliğinin en önemli fakat en az sahip olunan yetkinlik olduğunu ortaya koymuşlardır. Alanyazındaki farklı kültürel çalışmalar incelendiğinde, erkek sporcular profesyonelleşmeye teşvik edilirken; kadın sporcuların takdir edilmeleri için birden fazla bağlamda (spor, meslek ve aile) yatırım yapmaları gerektiği belirtilmektedir (Ekengren ve diğ., 2019). Buna bağlı olarak erkek sporcuların spor yetenekleri ile ilgili pozitif geribildirim alma fırsatlarının daha çok olduğu düşünüldüğünde; güçlü olma, zorluklarla mücadele etme güdülerinin de kız sporculardan yüksek çıkması olasıdır. Bu çalışmadan elde edilen bir diğer bulgu kız ve erkek sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, sosyal zekâ ve uyum yetkinlik algıları puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığıdır. Başka bir ifadeyle araştırmaya katılan kız ve erkek sporcuların; atletik ve akademik kariyer arasında denge kurma, planlama, kolaylaştırıcı bir çift kariyer ortamı yaratma ve gerekli olan kişilerarası destek arayışını yansıtan yetenekleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgu alanyazında bulunan araştırma sonuçları ile farklılık göstermektedir. Örneğin; De Brandt ve diğerleri (2017) kadın sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama ve sosyal zeka ve uyum puanlarının erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğunu ortaya koyarken; Tekavc ve diğerleri (2015) ise erkek sporcuların çift kariyerlerini organize etmede kadın akranlarına göre daha başarısız oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda çalışma bulgularının farklılaşması, sporcuların hem akademik hem de sportif düzeyde çift kariyer planlama, planlanan süreçte bağlı kalma ve sosyal destek arayışına dair yetkinlikleri cinsiyetten ziyade bireysel farklılıklara dayanıyor olabilir. Ayrıca cinsiyete göre fark bulunan araştırmalar ile mevcut çalışmadaki bulguların çelişmesinin ülkelerin eğitim ve spor sistemindeki farklılıklara dair olduğu düşünülmektedir.

Adölesan kız ve erkek sporcuların çift kariyer yetkinliklerinin spor deneyimi değişkenine göre karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde ise spor deneyimine göre çift kariyer yetkinliğinde fark olmadığı bulunmuştur. Bulgular, çalışmaya katılan 2-6 ve 7 ve daha fazla yıl spor deneyimine sahip olan sporcuların algıladıkları çift kariyer yetkinliklerinin benzer olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmadan elde edilen bu bulgu farklı nedenlerle açıklanabilir. Örneğin; araştırmanın örneklemini oluşturan sporcuların %93.5'i (%13.4'ü ortaöğretim düzeyinde; %80.1'i lise düzeyinde) ülkemizde zorunlu eğitim kapsamındadır. Bu bağlamda hem spor hem de akademik kariyerlerinde altyapıdan elit düzeye kadar benzer geçişleri deneyimlemişlerdir. Bu durumun, spor deneyimi yüksek olsun veya olmasın sporcular için çift kariyerin getirdiği zorluklara karşı sahip oldukları yetkinliklerin benzer düzeyde olmasına neden olduğu düşünülebilir. Ayrıca araştırmamızda ortaya konulan bulgu, sporcuların çift kariyerlerini dengelemek için gerekli olan yetkinliklerin spor deneyiminden etkilenmediğini de göstermektedir. Başka bir deyişle çift kariyer yetkinliklerinin spor deneyiminden bağımsız olarak geliştiği ifade edilebilir.

Çalışmanın ikincil amacı, çift kariyer yetkinliğinin belirlenmesinde bireysel faktörlerden hedef yönelimi ile durumsal faktörlerden antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklim algısının rolünün araştırılmasıdır. Bu bağlamda elde edilen bulgular görev yöneliminin çift kariyer yetkinlik algılarının tümü ile (çift kariyer yönetimi, duygusal farkındalık, kariyer planlama ile sosyal zekâ ve uyum) pozitif ilişkili olduğunu ortaya koyarken; ego yöneliminin çift kariyer yetkinliğinin duygusal farkındalık ve sosyal zekâ ve uyum boyutları ile negatif ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara ek olarak ego yöneliminin çift kariyer yönetimi ve kariyer planlama yetkinliklerinin belirlenmesinde bir etkisinin olmadığı da ortaya konmuştur.

Başarı hedefi yönelimleri ile ilgili elde edilen bulgular, sporcuların bir beceriyi geliştirme, öğrenme ya da bir beceriye yönelik ustalık yeteneği gösterme eğilimlerinin yüksek olmasının, algılanan çift kariyer yetkinliklerini pozitif yönde yordadığını göstermektedir. Diğer bir deyişle, görev yönelimine sahip sporcular çift kariyerin getirdiği zorluklarla başa çıkmada kendilerini yeterli algılamaktadırlar. Alanyazın tarandığında hedef yönelimleri ile çift kariyer yetkinliklerinin birlikte ele alındığı araştırmalara rastlanılmamaktadır. Ancak çift kariyer yetkinliği ile kavramsal açıdan benzerlik taşıyan ve kariyer geçişlerinin neden olduğu karmaşık sorunları çözmek için bireyin kullanabileceği kapasite olarak tanımlanan kariyer uyum yetenekleri ile hedef yöneliminin ilişkisinin ele alındığı araştırmalar mevcuttur (Savickas ve Porfeli, 2012). Bu araştırmalarda görev yönelimi ile kariyer uyum yetenekleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişkinin varlığı ortaya konmuştur. Araştırma sonuçları görev yönelimli bireylerin; yeterlikleri şekillendirilebilir ve harcanan çabaya bağlı olarak algılamalarının yanı sıra zorlu kariyer taleplerini engelden ziyade bir kariyer sağlayıcısı olarak görmeleri ile ilişkilendirilmiştir (Garcia ve diğ., 2012; Tolentino ve diğ., 2013). Görev yöneliminin çift kariyer yetkinliklerinin tamamını belirlediğine dair bulgu, ayrıca görev yönelimli sporcuların, zorlu görevler karşısında ısrar etme ve daha olumlu duygular gösterme gibi adaptif başarı davranışları sergileme, dahil oldukları alanlarda yüksek motivasyon düzeyine sahip olma, katıldıkları aktivitelerden zevk aldıkları için karşılaştıkları problemlerle mücadele konusunda başarılı olma ve sıkı çalışma eğilimlerinin yüksek olması gibi özelliklerini ortaya koyan çalışma bulguları ile de desteklenebilir (Cumming ve diğ., 2008; Moran, 2004). Bu özellikleri ile görev yönelimli sporcuların çift kariyer talepleri zor olsa da çift kariyere bağlı kalma, yılmama, başa çıkma ve uyum gösterme gibi özellikleri içeren yetkinliklere ilişkin daha olumlu değerlendirmelere sahip oldukları düşünülebilir. Spor kariyeri dışında görev yönelimli sporcuların, akademik öğrenme stratejilerinden daha fazla yararlanmaları ve ego yönelimli akranlarından daha yüksek eğitim hedefleri olduğunu ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur (Ryska ve Vestal, 2004; Van Dierendonck ve Gaast, 2013). Buradan hareketle çift kariyere dair başarı ortamlarına görev yönelimi ile yaklaşan sporcuların, bu süreçte dair doğal uygun strateji ve davranışlar gösterdikleri ifade edilebilir. Diğer taraftan görev yönelimli sporcuların ustalık stratejilerini benimsedikleri ve istenilen başarı için kendine referanslı kriterler üzerine odaklandıkları ve aynı zamanda yeterlik algılarının kişisel gelişimleri üzerine kurulduğu bilinmektedir (Toros ve diğ., 2010). Bu bağlamda araştırmamızda elde edilen görev yöneliminin, çift kariyer yetkinliklerini belirlediğine dair bulgu, alanyazında yer alan ve hedef yönelimleri ile sporcuların algılanan yeterlikleri arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar ile de desteklenebilir (Fraser-Thomas ve diğ., 2005; Jackson ve Roberts, 1992). Elde edilen bulgu görev yöneliminin, hedeflenen seviyeye ulaşmak için bireyin kendi yetkinliklerine olan inançları olarak ifade edilen öz yeterlik (Bandura, 2006) ile pozitif ilişkili olduğu görüşler ile de desteklenebilir (Cumming ve diğ., 2004). Çünkü öz-yeterlik inancının görev seçimi, çaba, zorlu hedefleri takip etme ve devamlılık, karar verme, hedef belirleme, hedeflere yönelik motivasyon ve performans gibi olumlu kariyer geliştirmeye dair davranışsal çıktılarla ilişkili olması ile çift kariyeri planlama ve bağlı kalma, zorluklar karşısında güçlü olma gibi özellikleri olan çift kariyer yetkinliklerini belirlemede önemli bir yapı olduğu düşünülebilir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç ise başkalarından üstün olmayı ifade eden ego yöneliminin çift kariyer yetkinlik algılarından duygusal farkındalık ile sosyal zekâ ve uyumun negatif belirleyicisi olmasıdır. Bu sonuç sporcuların az çaba ile kazanılan başarıya inanma, üstün yeteneği kanıtlama ve sosyal karşılaştırma eğilimleri arttıkça; duygusal farkındalık ve sosyal zekâ ve uyum yetkinliklerinin azaldığını göstermektedir. Bu anlamda ego yöneliminin, sporcuların duygusal farkındalık yetkinliklerine dair yeterlik algılarının engelleyicisi olduğu düşünülmektedir. Öte yandan algılanan duygusal farkındalık yetkinliğinde; sporcuların çift kariyerlerini işlevsel bir şekilde yönetmek için yüksek rekabet ve akademik beklentiler ile başa çıkmada kendine inanma, dayanıklılık ve stres yönetimi gibi yapıların önemi vurgulanmaktadır (Brown ve diğ., 2015; De Brandt ve diğ., 2018; MacNamara ve Collins, 2010). Bu açıdan bakıldığında ego yönelimli

stratejiler benimseyen sporcuların; çift kariyerden kaynaklı zorlukları, baskıları ve duyguları etkin bir şekilde kontrol etme yetkinliği olarak açıklanan duygusal farkındalık yetkinliğinin negatif belirleyicisi olması, ego yönelimli bireylerin üstünlük gösterme ve yenme gibi durumlara odaklandıklarından, zorluklar karşısında kendilerini yetersiz hissetme veya görevden çekilme eğiliminde olmaları ve başarı ortamlarında kaygı düzeylerinin daha yüksek; stres yönetiminin, zihinsel dayanıklılıklarının ve aldıkları hazzın daha düşük olması ile açıklanabilir (Boardley ve Kavussanu, 2010; Jarvis, 2006; Morris ve Kavussanu, 2008; Toros, 2002). Araştırmada ayrıca ego yöneliminin, kolaylaştırıcı bir çift kariyer ortamı yaratmak için gerekli olan kişilerarası yetkinlik olarak açıklanan sosyal zeka ve uyumun negatif belirleyicisi olduğuna dair elde edilen bulgu sporcuların ego yönelimleri arttıkça; çift kariyer sürecinde başkalarıyla iyi ilişki kurma ve bu ilişkiyi sürdürme, işbirliği yapma ve çatışmaları yönetme, destek alma ve başkalarına destek olma gibi temel becerilerle sağlıklı ilişkiler geliştirebilmelerine dair algıladıkları yeteneklerinin azaldığı şeklinde ifade edilebilir. Bu sonuç ego yönelimli bireylerin; iş birliğine yatkınlıklarının olmaması (Jarvis, 2006; Roberts ve diğ., 1998), çevrelerindeki bireyleri kendi yetenekleri için bir standart olarak kullanma ve onları yenilgiye uğratma eğiliminde olmaları (Duda ve Nicholls, 1992), kendilerinde varlığına inandıkları üstün becerileri değersizleştireceği düşüncesiyle herhangi bir kişinin desteğini istememeleri gibi özellikleri ile açıklanabilir (Harwood ve diğ., 2003). Öte yandan araştırmada ego yöneliminin, çift kariyer yönetimi ile kariyer planlama yetkinlikleri üzerinde etkisi bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde çift kariyer yönetimi yetkinliğinin iyi gelişmiş öz disiplin, zaman yönetimi, planlama ve önceliklendirme becerilerini vurgularken; kariyer planlama yetkinliğinin ise iyi bir emeklilik planlaması, çoklu kişisel kimlik geliştirme ve özerklik gibi becerileri nitelendirdiği bilinmektedir (De Brandt ve diğ., 2017). Bu anlamda çift kariyer yönetimi ve kariyer planlama yetkinliklerinin, bireysel gelişim davranışlarını içeren yetkinlikler olmaları ile ego yönelimli bireylerin herhangi bir becerinin geliştirilmesine yönelik amaçlarının olmaması elde edilen bu bulguyu açıklar niteliktedir (Lochbaum ve diğ., 2017).

Çalışma kapsamında ayrıca destekleyici antrenör ikliminin tüm çift kariyer yetkinliklerinin belirleyicisi olduğu ve bu bağlamda çift kariyer sürecinin niteliğinin yordanmasında gerekli olan yetkinliklerin belirlenmesinde antrenörün yarattığı destekleyici güdüsel iklimin dengeli bir çift kariyer elde etmenin anahtarı olduğu ortaya konmuştur. Alanyazında destekleyici güdüsel iklimin, çift kariyer yetkinliklerinin belirleyicisi olduğuna dair bir araştırmaya rastlanılmamakla birlikte; antrenörler tarafından yaratılan destekleyici ortamların sporcuların özerklik ihtiyacını desteklerken aynı zamanda ustalığa yönlendiren spor ortamlarının belirlenmesi ile pozitif ilişkili olan çalışma bulguları mevcuttur. Araştırmalar, antrenör tarafından sosyal olarak desteklenen ve ustalık ikliminin yaratıldığı özerk spor ortamların; algılanan yetenek (Reinboth ve diğ., 2004), öz-yönetim (Standage ve diğ., 2003), disiplinli tutum sergileme (Li ve diğ., 2007), zor görevler seçme ve zorluklar karşısında yılmama (Todorovich ve Curtner-Smith, 2002) gibi çift kariyer yetkinlikleri ile ilişkili olabilecek yapıları belirlediğini ortaya koymuştur. Ayrıca özerklik destekleyici antrenörlük ortamlarının, sporcuların diğer psikolojik ihtiyaçlarının tatmin edilmesini olumlu yönde etkileme ve sporcuyu hem saha hem de saha dışında önemseme, sporculara inisiyatif kullanma imkânı verme ve görev odaklı bir spor ortamı yaratma (Amorose ve Horn, 2001; Mageau ve Vallerand, 2003) gibi özelliklerinin olmasının çift kariyer yetkinlerini belirlemede rol aldığı ifade edilebilir. Öte yandan elde edilen bu bulgu, sporcuların yetenek ve yeterlik inançları hakkında aldığı olumlu ya da olumsuz geri bildirimlerin yeterlik inancının güçlenmesine ve zayıflamasına yol açtığını ortaya koyan araştırma bulguları ile de desteklemektedir (Carpentier ve Mageau, 2013). Başka bir ifadeyle antrenörlerin sporcuların çift kariyere dair çabalarının önemini vurguladığı, beceri gelişimi ve iş birliğini desteklediği, çözüm odaklı olduğu ve ustalığa değer verdiğini ifade ettiği destekleyici geri bildirimlerin; sporcuların yeterlik algısını arttırdığı ortaya konmuştur. Araştırma bulguları ayrıca ego içeren, kontrol edilen ve sosyal olarak desteklenmeyen gibi özelliklerle karakterize edilen kısıtlayıcı antrenör iklimi

ile çift kariyer yetkinlikleri arasında ilişki olmadığını da göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde Saarinen ve diğerleri (2020) niteliksel yöntemler ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında, sporcuların çift kariyere dair genellikle kısıtlayıcı antrenör iklimi yaşadıklarını ve antrenörlerin daha çok spor hayatının gelişimine odaklandıklarını, eğitim hayatlarına dair ilgi göstermediklerini ifade ederek; antrenör tarafından oluşturulan kısıtlayıcı güdüsel iklimin spor kariyeri için negatif bir belirleyiciyken, çift kariyer sürecine dair rol oynamadığını ortaya koymuşlardır. Bu araştırma bulgusu aslında sporcuların antrenörün sadece spor ortamını önemsemesinin, sporcuların sahip olduğu yetkinliklere dair özgüven ve inançlarını engellediğini ya da çift kariyere yönelik yetkinlikleri olsa bile bunları ortaya koymaktan çekindiklerini düşündürmektedir. Bu durum ayrıca bireyin, düşünme ya da davranmada kısıtlandığı bir ortamın, temel psikolojik ihtiyaçlarından olan özerklik, yeterlik ve ilişkili olma inançlarının karşılanmadığının pozitif belirleyicisi olduğu araştırma bulguları ile açıklanabilir (Milton ve diğ., 2018). Yani; sporcular çift kariyerlerine dair seçimlerde özgür ve bağımsız olmama (özerklik); zorluklar karşısında yetersiz hissetme (yeterlik) ve bu süreçte sosyal olarak desteklenmeme (ilişkili olma) gibi duyguları yaşadıklarında; bu durum öğrenci-sporcuların kontrollü güdülenmelerine neden olarak çift kariyer yetkinlikleri olsa bile, onları ortaya koyma gereksinimi hissetmemeleri ile sonuçlanabilir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular başarının sporcu tarafından nasıl değerlendirildiğinin ve antrenör tarafından oluşturulan güdüsel iklimin çift kariyer yetkinliklerinin anlamlı belirleyicileri olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte açıklanan varyanslara dair yüzdelikler ele alındığında, antrenör tarafından yaratılan güdüsel iklimin çift kariyer yetkinliklerine dair varyansı kısmen açıkladığı ortaya konmuştur. Varyansın geriye kalan kısmı antrenör dışındaki, sosyal ajanlardan deneyimlenen destek ile açıklanabilir. Bu bağlamda araştırmamızın yaş grubu dikkate alındığında ailenin en önemli çift kariyer destek sağlayıcısı olduğu bilinmektedir (Henriksen, ve Mortensen, 2014; Knight ve diğ., 2018). Benzer şekilde akran desteğinin de çift kariyer yetkililikleri üzerindeki etkisini ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur (López-Flores ve diğ., 2021; Li ve Sum, 2017). Araştırmamızda ayrıca hedef yönelimlerinin, öğrenci-sporcuların, çift kariyer yetkinliklerine dair en büyük varyansı açıkladığı ortaya konmuştur. Bu bulgu ile birlikte geriye kalan varyansın öğrenci-sporcuların başarı ya da başarısızlığı nasıl değerlendirdiğinin yanı sıra çift kariyere dair öz-yeterlikleri, zihinsel dayanıklılıkları, spora bağlılıkları, algılanan yeterlikleri ve ülke politikaları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Varyanslara dair yüzdelikler yorumlanırken aynı zamanda çift kariyeri etkileyen ve öğrenci-sporcuların yaşamlarının diğer alanlarında meydana gelen eş zamanlı geçişlerin dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda adölesan sporcuların çift kariyer yönetimi, kariyer planlama, sosyal zeka ve uyum yetkinlik algıları puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmezken; erkek sporcuların duygusal farkındalık yetkinlik algıları puanları, kız sporcuların puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Öte yandan araştırma ile sporcuların çift kariyer yetkinlik algılarının, spor deneyimi değişkenine göre farklılaşmadığı da ortaya konmuştur. Elde edilen sonuçlar ile ayrıca görev yönelimli sporcuların çift kariyeri ön planda tuttukları, bu doğrultuda gereklilikleri eksiksiz yerine getirme ve sıkı çalışmanın bu yetkinliklerinin gelişiminin odağında olduğunu düşündükleri olasılığı da ortaya konulurken; daha az çaba ile başarı elde etme davranışına eğilimli olan ego yönelimli sporcuların, çift kariyer sürecinin zorlu taleplerini yanıtlamalarına yardımcı olabilecek çift kariyer yönetimi ile kariyer planlama yetkinliklerini belirlemediği; duygusal farkındalık ile sosyal zeka ve uyum yetkinliklerini ise negatif yönde belirlediği ortaya konmuştur. Bunların yanı sıra antrenör tarafından oluşturulan ve öğrenci-sporcuların beceri gelişimi ile ortaya koydukları çabanın önemli olduğu, yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen, dirençli olmayı ve kararlılığın ön planda olduğu destekleyici güdüsel

iklim ortamlarının çift kariyer yetkinliklerini belirlerken; antrenör tarafından kontrol edilen ve ego içeren kısıtlayıcı güdüsel iklimin ise bu yetkinlikler üzerinde herhangi bir anlamlı etkisi olmadığı da belirlenmiştir.

Araştırma öğrenci-sporcuların çift kariyer süreçlerinin bütünsel bir perspektif ile durumsal ve bireysel olarak değerlendirilmesinin alanyazına kazandırılması açısından öneme sahip olmasıyla birlikte, bazı sınırlılıklar içermektedir. Bunlardan biri araştırmanın örneklem grubunun en az 2 yıllık spor deneyimine sahip, genç sporculardan oluşmasıdır. Gelecek çalışmalarda örneklem grubuna spor deneyimi daha çok olan, yetişkin sporcular dahil edilebilir. Araştırmada ayrıca cinsiyet ve spor deneyimi değişkenlerine yer verilmiş olup; yapılacak çalışmalarda yaş, spor branşı, spor türü, spor kariyeri basamağı ve eğitim düzeyi gibi farklılıklar açısından bulgular ortaya konulabilir. Bunların yanı sıra ileride yapılacak araştırmalarda, çift kariyer kavramı; ilişkili olabileceği düşünülen zihinsel dayanıklılık, öz yeterlik, algılanan liderlik özellikleri, antrenör sporcu ilişkisi, algılanan stres, mükemmeliyetçilik ve kişilik özellikleri gibi farklı psikolojik yapılar ile ele alınabilir. Çalışmada öğrenci-sporcuların çift kariyer yetkinliklerinin gelişimi ve spor sonrası hayatları ile ilgili stratejik seçimler yapabilmeleri açısından uygulamaya yönelik bazı öneriler de bulunmaktadır. Bunlardan ilki çift kariyer uyum sağlama boyutunda, antrenör, aile ve öğretmenlerden destek alarak sporcuların güçlü ya da zayıf çift kariyer yetkinliklerinin belirlenerek, uygun psikolojik danışma ve rehberlik programlarına alınmaları sağlanabilir. Bir diğer öneri ise sporcuların her sınıf ve sportif düzeyde farklı talep ve beklentilerinin olabileceği düşünülerek, öğrenci-sporcuların çift kariyer gelişimlerine ve ihtiyaçlarına duyarlı eğitim içeriklerinin geliştirilmesidir.

Authors' Contribution:

- 1. Duygu KARADAĞ:** Fikir/Kavram, Tasarım, Denetleme, Veri Toplama ve İşleme, Analiz-Yorum, Makale Yazımı
- 2. F. Hülya AŞCI:** Fikir/Kavram, Tasarım, Denetleme, Analiz-Yorum, Makale Yazımı, Eleştirel İnceleme

Etik Kurul İzni ile İlgili Bilgiler

Kurum Adı: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Tarih: 13.05.2019

Sayı No: 130

KAYNAKÇA

1. **Adie, J.W., Duda, J.L., ve Ntoumanis, N. (2010).** Achievement goals, competition appraisals, and the well-and ill-being of elite youth soccer players over two competitive seasons. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 32(4), 555-579.
2. **Ak, S. (2020).** Başarı hedefleri üzerine bir inceleme: Basketbol oyuncularının kendine güvenini, psikolojik temel gereksinimlerini ve iyi oluşunu nasıl etkiler?[Yüksek Lisans Tezi, Çorum].
3. **Ames, C. (1992).** Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology*, 84, 261-271.
4. **Amorose, A.J., ve Horn, T.S. (2001).** Pre-to post-season changes in the intrinsic motivation of first year college athletes: Relationships with coaching behavior and scholarship status. *Journal of Applied Sport Psychology*, 13(4), 355-373.
5. **Alfermann, D., ve Stambulova, N. (2007).** Career transitions and career termination. In: Tenenbaum G, Eklund RC, eds. *Handbook of Sport Psychology*. 3rd ed. New York: Wiley, 712-736.
6. **Appleton, P.R., Ntoumanis, N., Quested, E., Viadrich, C., ve Duda, J.L. (2016).** Initial validation of the coach-created Empowering and Disempowering Motivational Climate Questionnaire (EDMCQ-C). *Psychology of Sport and Exercise*, 22, 53-65.
7. **Aquilina, D. (2013).** A study of the relationship between elite athletes' educational development and sporting performance. *The International Journal of the History of Sport*, 30(4), 374-392.
8. **Bandura, A. (2006).** Toward a psychology of human agency. *Perspectives on Psychological Science*, 1(2), 164-180.
9. **Baron-Thiene, A., ve Alfermann, D. (2015).** Personal characteristics as predictors for dual career dropout versus continuation—a prospective study of adolescent athletes from German elite sport schools. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 42-49.
10. **BM İnsan Hakları Eğitimi ve Öğretimi Bildirgesi, 2011.**
11. **Boardley, I.D., ve Kavussanu, M. (2010).** Effects of goal orientation and perceived value of toughness on antisocial behavior in soccer: The mediating role of moral disengagement. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 32(2), 176-192.
12. **Brown, D.J., Fletcher, D., Henry, I., Borrie A., Emmett J., Buzza, A., ve Wombwell, S. A. (2015).** British university case study of the transitional experiences of student-athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 78-90.
13. **Carpentier, J., ve Mageau, G.A. (2013).** When change-oriented feedback enhances motivation, well-being and performance: A look at autonomy-supportive feedback in sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 14(3), 423-435.
14. **Cosh, S., ve Tully, P. J. (2015).** Stressors, coping, and support mechanisms for student athletes combining elite sport and tertiary education: Implications for practice. *The Sport Psychologist*, 29(2), 120-133.
15. **Cumming, J., Hall, C., ve Shambrook, C. (2004).** The influence of an imagery workshop on athletes' use of imagery. *Athletic Insight*, 6(1), 52-73.
16. **Cumming, S.P., Smith, R.E., Smoll, F.L., Standage, M., ve Grossbard, J.R. (2008).** Development and validation of the achievement goal scale for youth sports. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(5), 686-703.
17. **De Brandt, K., Wylleman, P., Torregrossa, M., Defruyt, S., ve Van Rossem, N. (2017).** Student-athletes' perceptions of four dual career competencies. *Revista de Psicología Del Deporte*, 26(4), 28-33.
18. **De Brandt, K., Wylleman, P., Torregrossa, M., Schipper-Van Veldhoven, N., Minelli D., Defruyt, S., ve De Knop, P. (2018).** Exploring the factor structure of the dual career competency questionnaire for athletes in European pupil-and student-athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1-18.
19. **Deci, E.L., ve Ryan, R.M. (2000).** The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
20. **Duda, J.L. (2013).** The conceptual and empirical foundations of Empowering Coaching™: setting the stage for the PAPA project. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11, 311-318.
21. **Duda, J.L., ve Nicholls, J.G. (1992).** Dimensions of achievement motivation in schoolwork and sport. *Journal of Educational Psychology*, 84, 290-299.
22. **Duda, J.L., Quested, E., Haug, E., Samdal, O., Wold, B., Balaguer, I., Castillo, I., Sarrazin, P., Papaioannou, A., Ronglan, L.T., Hall, H., ve Cruz, J. (2013).** Promoting adolescent health through an intervention aimed at improving the quality of their participation in physical activity (PAPA): Background to the project and main trial protocol. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11(4), 319-327.
23. **Ekengren, J.N., Stambulova, B., Johnson, U., Carlsson, M., ve Ryba, T.V. (2019).** Composite vignettes of swedish male and female professional handball players' career paths. *Sport in Society*, 23(4), 1-16.
24. **European Commission. (2012).** *EU guidelines on dual careers of athletes: Recommended policy actions in support of dual careers in high-performance sport*. Brussels.

25. **Field, A. (2018).** *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). Thousand Oaks: Sage Publications, 514-518.
26. **Fraser-Thomas, J.L., Côté, J., ve Deakin, J. (2005).** Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 10(1), 19-40.
27. **Garcia, P.R.J.M., Restubog, S.L.D., Toledano, L.S, Tolentino, L.R., ve Rafferty, A.E. (2012).** Differential moderating effects of student- and parent-rated support in the relationship between learning goal orientation and career decision-making self-efficacy. *Journal of Career Assessment*, 20(1), 22-33.
28. **Gözmen Elmas, A., Keskin Akın, N., ve Aşçı, F.H. (2018).** Antrenör Kaynaklı Destekleyici ve Kısıtlayıcı Güdüsöl İklim Ölçeği'nin Türk adolesan sporcuları için geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 61-80.
29. **Harwood, C., Cumming, J., ve Hall, C. (2003).** Imagery use in elite youth sport participants: Reinforcing the applied significance of achievement goal theory. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 74(3), 292-300.
30. **Harwood, C.G., ve Knight, C.J. (2015).** Parenting in youth sport: A position paper on parenting expertise. *Psychology of Sport and Exercise*, 16(1), 24-35.
31. **Heller, T.L. (2008).** *Psychological predictors of career maturity in college student-athletes*. [Florida State University, Doctoral Dissertation, Florida]
32. **Henriksen, K., ve Mortensen, J. (2014).** Reality and dreams: a comparison of elite athletes' lived career paths with young talented athletes' imagined career paths. In: *Scandinavian Sport Studies Forum*, 5, 69-91.
33. **Jackson S.A, ve Roberts G.C. (1992).** Positive performance states of athletes: Toward a conceptual understanding of peak performance. *The Sport Psychologist*, 6(2):156-171.
34. **Jarvis, P. (2006).** Teaching styles and teaching methods. In: Jarvis P, eds. *The theory and practice of teaching*. New York: Routledge, 42-52.
35. **Karadağ, D., ve Aşçı, F.H. (2020).** Antrenör kaynaklı destekleyici ve kısıtlayıcı güdüsöl iklim ölçeği'nin bireysel sporlarda psikometrik özelliklerinin sınanması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25(4), 421-440.
36. **Karadağ, D., ve Aşçı, F.H. (2021).** "Sporcular İçin Çift Kariyer Yetkinliği Ölçeği" nin Türkçe Uyarlaması. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 284-91.
37. **Knight, C.J., Harwood, C.G., ve Sellars, P. A. (2018).** Supporting adolescent athletes' dual careers: The role of an athlete's social support network. *Psychology of Sport and Exercise*, 38, 137-147.
38. **Kazak Çetinkalp, Z. (2006).** *The validity and reliability study of the Children's Version of the Perception of Success Questionnaire-POSQ-CH for Turkish athletes*. In: The 9th International Sports Sciences Congress, November, 3-5.
39. **Le Bars, H., Gernigon, C., ve Ninot, G. (2009).** Personal and contextual determinants of elite young athletes' persistence or dropping out over time. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 19(2), 274-285.
40. **Li, M., ve Sum, R. K. W. (2017).** A meta-synthesis of elite athletes' experiences in dual career development. *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*, 6(2), 99-117.
41. **Li, W., Solmon, M.A., Lee, A.M., Purvis, G., ve Chu, H. (2007).** Examining the relationships between students' Implicit Theories of ability, goal orientations and the preferred type of augmented feedback. *Journal of Sport Behavior*, 30(3), 280-291.
42. **Lochbaum, M., Kallinen, V., ve Kontinen, N. (2017).** Task and ego goal orientations across the youth sports experience. *Studia Sportiva*, 11(2), 99-105.
43. **López-Flores, M., Hong, H. J., ve Botwina, G. (2021).** Dual career of junior athletes: Identifying challenges, available resources, and roles of social support providers. *Cultura, Cienciay Deporte*, 16(47), 117-129.
44. **López de Subijana, C.L., Barriopedro, M., ve Conde, E. (2015).** Supporting dual career in Spain: Elite athletes' barriers to study. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 57-64.
45. **Liukkonen, J., ve Leskinen, E. (1999).** The reliability and validity of scores from the children's version of the perception of success questionnaire. *Educational and Psychological Measurement*, 59(4), 651-664.
46. **MacNamara, Á., ve Collins, D. (2010).** The role of psychological characteristics in managing the transition to university. *Psychology of Sport and Exercise*, 11(5), 353-362.
47. **Mageau, G.A., ve Vallerand, R.J. (2003).** The coach-athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sports Science*, 21(11), 883-904.
48. **Milton, D., Appleton, P.R., Duda, J.L., ve Bryant, A. (2018).** Initial validation of the Teacher-Created Empowering and Disempowering Motivational Climate Questionnaire in physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 37(4), 340-351.
49. **Moran, A. (2004).** Attention in sport. In: *Advances in Applied Sport Psychology*. New York: Routledge, 205-230.
50. **Morris, R.L., ve Kavussanu, M. (2008).** Antecedents of approach-avoidance goals in sport. *Journal of Sports Sciences*, 26(5), 465-476.

51. **Mouratidis, A., ve Michou, A. (2011).** Self- determined motivation and social achievement goals in children's emotions. *Educational Psychology*, 31(1), 67-86.
52. **Nicholls, J.G. (1984).** Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review*, 91, 328-346.
53. **Papaioannou, A.G., Ampatzoglou, G., Kalogiannis, P., ve Sagovits, A. (2008).** Social agents, achievement goals, satisfaction and academic achievement in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(2), 122-141.
54. **Perez-Rivases, A., Pons, J., Regüela, S., Viladrich, C., Pallarès, S., ve Torregrossa, M. (2020).** Spanish female student-athletes' perception of key competencies for successful dual career adjustment. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. 1-15.
55. **Poux, K.N., ve Fry, M.D. (2015).** Athletes' perceptions of their team motivational climate, career exploration and engagement, and athletic identity. *Journal of Clinical Sports Psychology*, 9(4), 360-372.
56. **Reinboth, M., Duda, J.L., ve Ntoumanis, N. (2004).** Dimensions of coaching behavior, need satisfaction, and the psychological and physical welfare of young athletes. *Motivation and Emotion*, 28(3), 297-313.
57. **Reints, A. (2011).** *Validation of the holistic athletic career model and the identification of variables related to athletic retirement.* [Doctoral Dissertation, Brussel]
58. **Roberts, G.C., Treasure, D.C., ve Balague, G. (1998).** Achievement goals in sport: The development and validation of the Perception of Success Questionnaire. *Journal of Sports Sciences*, 16(4), 337-347.
59. **Ronkainen, N.J., Ryba, T.V., ve Selänne, H. (2019).** "She is where I'd want to be in my career": Youth athletes' role models and their implications for career and identity construction. *Psychology of Sport and Exercise*, 45, 101562.
60. **Ryska, T.A., ve Vestal, S. (2004).** Effects of sport motivation on academic strategies and attitudes among high school student-athletes. *North American Journal of Psychology*, 6(1), 101-120.
61. **Saarinen, M., Ryba, T.V., Ronkainen, N.J., Rintala, H., ve Aunola, K. (2020).** 'I was excited to train, so I didn't have problems with the coach': dual career athletes' experiences of (dis) empowering motivational climates. *Sport in Society*, 23(4), 629-644.
62. **Sage, L., Kavussanu, M., ve Duda, J. (2006).** Goal orientations and moral identity as predictors of prosocial and antisocial functioning in male association football players. *Journal of Sports Sciences*, 24 (5), 455-466.
63. **Savickas, M.L., ve Porfeli, E.J. (2012).** Career Adapt-Abilities Scale: Construction, reliability, and measurement equivalence across 13 countries. *Journal of Vocational Behavior*, 80(3), 661-673.
64. **Stambulova, N. (2010).** Counseling athletes in career transitions: The five-step career planning strategy. *Journal of Sport Psychology in Action*, 1(2), 95-105.
65. **Standage, M., Duda, J.L., ve Ntoumanis, N. (2003).** A model of contextual motivation in physical education: Using constructs from self-determination and achievement goal theories to predict physical activity intentions. *Journal of Educational Psychology*, 95(1), 97.
66. **Tekavc, J., Wylleman, P., ve Ceci Erpič, S. (2015).** Perceptions of dual career development among elite level swimmers and basketball players. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 27-41.
67. **Todorovich, J.R., ve Curtner-Smith, M.D. (2002)** Influence of the motivational climate in physical education on sixth grade pupils' goal orientations. *European Physical Education Review*, 8, 119-138.
68. **Tolentino, L.R., Garcia, P.R.J.M., Restubog, S.L.D., Bordia, P., ve Tang, R.L. (2013).** Validation of the Career Adapt-Abilities Scale and an examination of a model of career adaptation in the Philippine context. *Journal of Vocational Behavior*, 83(3), 410-418.
69. **Toros, T. (2002).** Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel (motivasyonel) iklim ve yaşam doyumu. *Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 24-36.
70. **Toros, T., Akyüz, U., Bayansaldüz, M., ve Soyer, F. (2010).** Görev ve ego yönelimli hedeflerin yaşam doyumu ile ilişkisinin incelenmesi (dağcılık sporu yapanlarla ilgili bir çalışma). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1039-1050.
71. **Van Dierendonck, D., ve van der Gaast, E. (2013).** Goal orientation, academic competences and early career success. *Career Development International*, 18(7), 694-711.
72. **Karaç, Y. (2017).** *Sporcu eğitim merkezlerindeki atletizm branşı öğrenci-sporcuların başarı algıları ile katılım güdülerinin incelenmesi.* [Doktora Tezi, Çorum].